מכור הקדישו מוקדש שחטו בשרו מותר החזירו שומר לבית בעליו מוחזר משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור החזירו שומר לבית בעליו אינו מוחזר א)ר' יעקב אומר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר לימא בהא קמיפלגי דרבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ורבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אמר רבה דכולי עלמא ב)אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דא"כ נפלוג לענין חמץ בפסח אלא הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קמיפלגי דרבנן סברי ג)אין גומרין דינו של שור אלא בפניו דאמר ליה אי אהדרתיה ניהלי הוה מערקנא ליה לאגמא השתא אתפסתיה לתוראי בידא דלא יכילנא לאשתעויי דינא בהדיה ור' יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה סוף סוף מיגמר הוו גמרי ליה לדינא מאי טעמא דרבנן 1השור יסקל וגם בעליו יומת ד)כמיתת הבעלים כך מיתת השור מה בעלים בפניהם אף שור בפניו ור' יעקב בשלמא בעלים בני טענה נינהו אלא שור בר טענתא הוא: ה)מסרו לשומר חנם ולשואל כו': תנו רבנן ארבעה נכנסו תחת הבעלים ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר הרגו תמין נהרגין ופטורין מן הכופר מועדין נהרגין ומשלמין את הכופר וחייבין להחזיר דמי שור לבעליו חוץ משומר חנם אמרי היכי דמי אי דנטריה אפילו כולהו נמי ליפטרו ואי דלא נטריה אפילו שומר חנם ניחייב אמרי הכא במאי עסקינן ו)דנטריה שמירה פחותה ולא נטריה שמירה מעולה שומר חנם כלתה לו שמירתו הנך לא כלתה שמירתן אמרי כמאן אי כרבי מאיר

דאמר

מכור. הוא לגדיא: **הקדישו מוקדש.** ונפקא מיניה דאי מיתהני מיניה מעל: **מוחזר.** ואע"ג דשקלי ליה בי דינא הוי שומר פטור דהא כשהחזירו שור מעליא הוא: **אינו מוקדש.** דלאו ברשותיה דמריה קאי לאקדושיה: **אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך.** ונפקא מיניה לגזל חמץ ועבר עליו הפסח והחזירו אינו מוחזר: **דא"כ.** דלרבנן אין אומרין: **ליפלגו.** רבנן בחמץ בפסח ולימרו דחייב ואנן קיימא לן בהגוזל עצים (לקמן ד' צח:) דלרבנן אומר לו הרי שלך לפניך דקתני גזל חמץ ועבר עליו הפסח והחזירו וכן שור עד שלא נגמר דינו אומרין לו הרי שלך לפניך אבל משנגמר לא והא סברא לרבנן הוא דשמיעא להו וקתני דבחמץ בפסח מודו דאמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אלא דכולי עלמא אמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך היכא דאיסורא ממילא אתא ליה כגון חמץ בפסח ולא מצי א"ל האי לאו מידי הוא אבל הכא משום הכי אמרי רבנן אינו מוחזר דאמר ליה אתפסתיה לתוראי כו' והזיקא דבידים הוא שהביאו לבי דינא. והאי דנקט אי אהדרתיה ניהליה לאו משום דחיובא דלא אהדריה הוא דא"כ בחמץ בפסח נמי לימא ליה אי אהדרתיה ניהלי הוה אכילנא ליה ועוד לר' יעקב נמי נהי דגומרים דינו של שור שלא בפניו נימא ליה אי אהדרתיה ניהלי הוה שחיטנא ליה אלא אדלא אהדריה לא מחייבי ליה רבנן דהא קמהדר ליה השתא ואמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אלא חיוביה משום דהוליכו לב"ד בידים והכי קאמר ליה לא היה לך להוליכו לב"ד דאי הוה בידי הוה מערקנא ליה מינייהו: **סוף סוף מיגמר הוה גמרי ליה לדיניה.** הלכך הוה ליה היזקא דממילא ולא בידים: **מה בעלים בפניהם.** כדכתיב עד עמדו לפני העדה למשפט (במדבר לה): **אי דנטריה.** שמירה מעולה: **כולהו נמי ניפטרו.** מדמי שור בר משואל דהא אנוסין הם: **שמירה פחותה.** דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה: **כלתה ליה שמירתו.** דאין עליו להתחזק בשמירתו ודי בכך ולאו פשיעה היא הלכך לגבי בעלים פטור מדמי שור דהא סגי ליה בשמירה פחותה ובעי כפרה: **והני לא כלתה שמירתן.** שחייבין היו להתחזק בשמירתו שיהא שמור לבעליו ופשיעה היא מידי דהוה אגניבה ואבידה: **כמאן אי כר"מ.** דאמר במתניתין [ע"ב] מועד לא סגי ליה בשמירה פחותה ומשום הכי נמי קתני משלמין כופר:

דאמר

מכור. פי' בקונטרס לגדיא ומשנגמר דינו אינו מכור דאסור בהנאה ואפילו ר"מ דמפרש ° ג)דמחיים לא מיתסר מ"מ הרי אסור להשהותו לעשות דינו ובמהדורא אחת פרש"י מכרו מכור דאמר ליה מוכר היה לך לשוחטו כיון שידעת שהרג ואת הוא דאפסדת אנפשך ולא הוי מקח טעות וא"ת וסיפא כשנגמר דינו דקתני אינו מכור מקמא יודע שנגח ושנגמר דינו דומיא דרישא שיודע שהרג וא"כ ליהוי מעות מתנה כמו במקדש אחותו ד) וי"ל שאין הכל בקיאין בדין שור הנסקל וסבור שיכול להשהותו לעשות בו מלאכתו או אפילו לשחטו סבור דשרי: **דאם כן ליפלוג בחמץ בפסח.** פ"ה ואנן קי"ל בהגוזל [עצים] (לקמן דף צח:) דלרבנן אומר הרי שלך לפניך דקתני בברייתא גזל חמץ ועבר עליו הפסח שור והמיתו עד שלא נגמר דינו אומר לו הרי שלך לפניך אבל משנגמר דינו לא והאי סברא לרבנן הוא דשמיעין להו וקתני דבחמץ בפסח מודו וקשה לפירושו דסוגיא דהכא איתא נמי התם בהאי שמעתא ומוכח התם דרבה שדחה ואמר דכ"ע אומרים באיסורי הנאה הרי שלך לפניך מדלא פליגי בחמץ בפסח לא היה יודע אותה ברייתא אלא רבה בר שמואל הביאה ואמר ליה רב חסדא אי משכחת להו לא תימא להו ואור"י דדייק מדלא פליגי בחמץ שלא הייתי יכול לטעות ולהעמיד מחלוקתם במילתא אחריתי: **השתא אתפסתיה לתוראי.** פי' הקונטרס אתפסתיה בידים שמסרו לב"ד לדונו בסקילה ולכך אין יכול לומר לו הרי שלך לפניך לפי שהתפיסו בידים והשתא לפי זה נוכל להעמיד כל הבבא דמתני' בהגוזל קמא (לקמן ד' צו:) כרבנן דרבי יעקב לפי דחוי (א) דרבא ושור היוצא ליסקל דקתני במתני' דהתם דא"ל הרי שלך לפניך כגון שתפסוהו ב"ד מאליהן ומיהו רש"י פי' שם שאין מעמיד כרבנן רק רישא אבל הסיפא דשור היוצא ליסקל דמתניתין לא אתיא כרבנן אלא כר' יעקב דוקא וזה פי' משום שרוצה להעמיד שור היוצא ליסקל דמתניתין בתפיסה בידים ליד ב"ד דומיא דברייתא דהיינו בהתפיסו בידים וקשה לפירושו דאם זה ההיזק לא הוי היזק ניכר אפילו אתפסיה בידים לא יתחייב ואם הוא ניכר אפילו תפסו ב"ד מאליהן למה יפטר וכי לא היה לו לשומרו שלא יבא לידי כך ועוד דאם הוא פטור כשתופסים אותו מאליהן ה)כשתופסים אותו בידים נמי פטור דסוף סוף אפילו לא היה מתפיסו בידים היו תופסים אותו מאליהן ולא הפסידו בעלים בהתפסתו כלום ונראה לר"י דבתפסוהו מאליהן נמי חייב דמה שנופל ליד ב"ד חשוב היזק ניכר וכיון דעל ידי פשיעה נפל ליד ב"ד חייב ולא יכול לומר הרי שלך לפניך כמו בחמץ ועבר עליו הפסח שהוא היזק שאינו ניכר הלכך יכול לומר שם הרי שלך לפניך ור' יעקב לא חשיב היזק ניכר מה שנופל ליד ב"ד וגמרו את דינו כיון שאפילו לא בא לידם היו גומרין את דינו ונמצא שאינו מפסיד ע"י שבא לידם אלא כאילו גמרו דינו שלא בפניו חשיב לפי שגם או היה נאסר והוי היזק שאין ניכר ולכך יכול לומר לו הרי שלך לפניך כמו בחמץ ועבר עליו הפסח ואי אהדרתיה לאו נתינת טעם הוא שהיה יכול להצילו ע"י כך שאין תלוי בזה כמו שפ"ה אלא כלומר לא היו גומרין דינו שלא בפניו ועכשיו גרמת שנתפס בידים וגומרין דינו ע"י מה שנפל בידם וכיון שנפסד ע"י מה שנפל בידם חשיב היזק ניכר ולא תוכל לומר הרי שלך לפניך וכן משמע בהניזקין (גיטין ד' נג.) דבהיזק ניכר אין יכול לומר הרי שלך לפניך דפריך ממתני' דגזל מטבע ונפסל כו' ואי אמרת היזק שאין ניכר שמיה היזק פי' משום דחשיב כאילו ניכר אמאי אומר ליה הרי שלך לפניך גזל הוא וממונא מעליא בעי לשלומי כי אין זה ממון שגזל כיון שחשוב כאילו ההיזק ניכר בו שאין לך שינוי גדול מזה אילו היה ניכר ושור תם דמזיק ברשות שומר אפילו קודם גמר דין אם יחזירנו שומר לבעלים לא יפטר בכך כיון דמזיק ע"י פשיעת שומר ונפל ברשות ניזק להחליט לו מיד לר"ע להשתעבד בו ולרבי ישמעאל לגבות מגופו והוה ליה היזק ניכר שהוא מופסד שנפל ברשות אחרים ולא יכול לומר הרי שלך לפניך כמו שיכול לומר בשור שהרג אפילו לאחר גמר דין לר' יעקב ולרבנן קודם גמר דין ובחמץ לכ"ע: **אלא** שור בר טענה הוא. ואפילו דרשינן בעלמא כמיתת בעלים כך מיתת השור להך מילתא אין סברא לדורשו: **חוץ** משומר חנם. הוא הדין דהוה מצי למימר כולן פטורין בשמרו שמירה מעולה חוץ משואל דחייב באונסים: **אפילו** כולהו נמי ליפטרו. ושואל גופיה נהי דחייב לשלם דמי שור לבעלים מ"מ כופר אין משלם:

בחזקת

עין משפט נר מצוה

עא א מיי' פ"ג מהל' גזלה ואבידה הלכה ד סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסג סעיף א:
עב ב מיי' פי"א מהל' נזקי ממון הלכה י סמג עשין סו:
עג ג ד מיי' שם פ"ד הלכה ד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שנו סעיף ס:

◆

מוסף רש"י

מכור. ולא יסקל, דבעינן מיתה והעמדה בדין שיהא שוין כאחד (לקמן צח:). מוחזר. ופטור שומר (שם). דאמר ליה אי אהדרתיה כו'. בשור שהמית הוא דאמר אין מוחזר משום דאמר ליה האי איסור הנאה לאו איסור דאתי עליה ממילא הוא כגון חמץ בפסח, אלא את קטלתיה בידים שהבאתו לב"ד, דאי הוה גבאי הוה מעריקנא ליה לאגמא כו' (שם).

מסורת הש"ס

א) לקמן עא: נח: [כתובות לד.], ב) [לעיל מד: וש"נ], ג) [עי' תוס' סנהדרין [עט:] ד"ה כשור ותוספות זבחים ע: ד"ה אפי'], ד) [קדושין מו:], ה) נ"ל כשתופסים.

◆

תורה אור השלם

ו. וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה השתא וכו' לפי דחוי דרבה ושור:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מכור כו'. דמחיים לא מתסר. עי' זבחים עא ע"א תוד"ה אפילו: